

București, 25 noiembrie 2019

CONCLUZII PRELIMINARE PRIVIND OBSERVAREA CELUI DE-AL DOILEA TUR AL ALEGERILOR PREZIDENȚIALE (22-24 NOIEMBRIE 2019)

Al doilea tur al alegerilor pentru președintele României s-a desfășurat cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale. Administrația electorală și-a îndeplinit atribuțiile legale și a organizat procesul electoral în mod eficient. Ambii candidați au avut posibilitatea să își transmită mesajul către electorat fără restricții, iar campania pentru cel de-al doilea tur s-a desfășurat într-o atmosferă mai polarizată decât înainte de primul tur de scrutin. Cu toate acestea lipsa unor dezbateri între candidați a redus interesul public pentru campania electorală și a afectat comunicarea mesajelor cheie ale candidaților.

În zilele scrutinului, observatorii au identificat la nivel local incidente și nereguli care, chiar în cazurile în care au fost intenționate, nu au avut un impact semnificativ asupra integrității procesului electoral la nivel național. Printre problemele mai grave și cele mai frecvent semnalate de observatori se numără cazurile de presiuni și amenințări la adresa acestora, indicii privind posibile abuzuri în legătură cu procedura de solicitare a urnei mobile și lipsa unei proceduri unitare privind sigilarea urnelor. În marea majoritate a secțiilor observate în timpul numărării voturilor, procesul a fost evaluat pozitiv de observatorii FiecareVot.

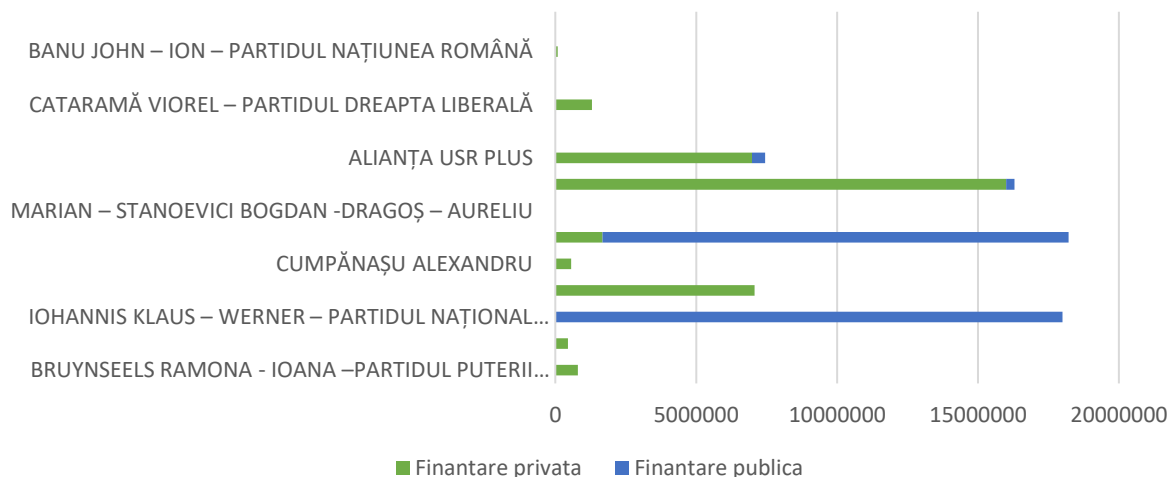
Finanțarea campaniei electorale

Competitorii electorali au depus pentru primul tur de scrutin contribuții pentru campania electorală în valoare de 70.258.904,02 lei, dintre care 35.303.208,00 provenind din surse publice și 34.955.696,02 din surse de finanțare private (date publicate pe 14 noiembrie de AEP). Sursele publice reprezintă banii pe care partidele politice îi primesc din subvenții. Potrivit legii, suma de 41.600.000 lei reprezintă valoarea maximă admisă a tuturor contribuțiilor electorale pentru un competitor.

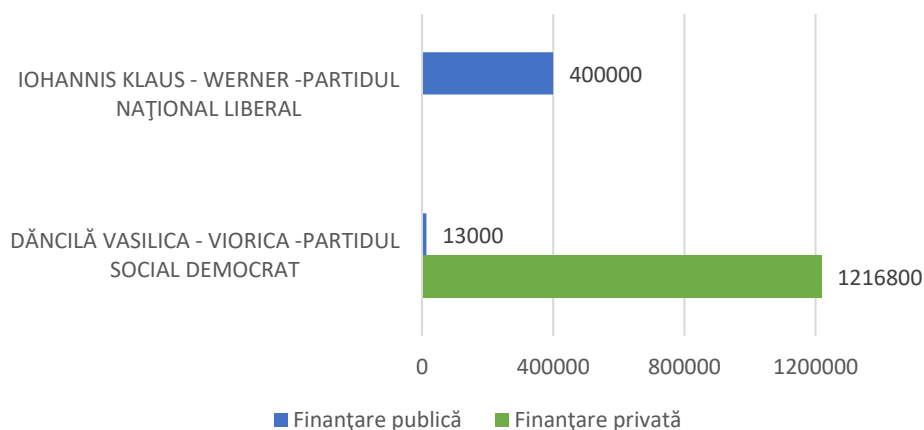
Pentru turul al doilea, cei doi competitori rămași în cursa electorală au declarat contribuții semnificativ mai reduse comparativ cu primul tur al alegerilor prezidențiale. Valoarea totală a contribuțiilor este 1.629.800,00 lei, în condițiile în care limitele de cheltuieli sunt mult mai ridicate. Acest fapt poate denota un interes scăzut al competitorilor față de promovarea electorală.

Reiterăm problema sumelor semnificative cheltuite direct din subvenții. Chiar dacă partidele politice pot solicita rambursarea sumelor cheltuite în campanie, accesul anterior la aceste fonduri poate distorsiona competiția politică. În situația de față, mai mult de jumătate dintre fondurile declarate și publicate de AEP pe 14 noiembrie provin din subvenții.

**Situația contribuțiilor pentru campania electorală
(14 nov. 2019)**

**Situația contribuțiilor pentru campania electorală
(22 nov. 2019)**

Date despre observare

FiecareVot a observat atât desfășurarea scrutinului în țară și în străinătate în duminica alegerilor, cât și procesarea voturilor prin corespondență și votul în avans la secțiile din străinătate în zilele de vineri și sâmbătă. După încheierea transmiterii voturilor prin corespondență, observatorii FiecareVot s-au întâlnit cu reprezentanți ai Poștei Române, iar în duminica alegerilor au observat secțiile de votare, cele trei secții pentru votul prin corespondență din București și call center-ul organizat de Serviciul de Telecomunicații Speciale pentru operatorii SIMPV.

Datele din prezentul document nu reflectă întreaga activitate FiecareVot, ci doar informațiile obținute până luni, 25 noiembrie la ora 9 prin intermediul aplicației **Monitorizare** **Vot** dezvoltată de Code 4 Romania. O parte dintre sesizări au fost primite prin intermediul call center 0800 080 200 și prin platforma www.votcorect.ro. FiecareVot a acreditat în total,

pentru secțiile din țară și străinătate, 750 de observatori care au acoperit la al doilea tur 1075 secții de votare.

Votul în avans - vineri și sâmbătă

Ca și la primul tur de scrutin, votul în avans a fost bine organizat, iar birourile secțiilor de votare vizitate de observatori nu au întâmpinat dificultăți la procesarea numărului mare de alegători. Observatorii nu au semnalat secții aglomerate sau cozi lungi de așteptare, însă au identificat unele abateri minore legate de organizarea secțiilor de votare, datorate inclusiv insuficienței cunoașterii a reglementărilor legale de către președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare – de exemplu, la secția 43 din Bruxelles nu au fost respectate regulile privind completarea documentației aferente SIMPV în caz de situații extraordinare, iar la secția 168 din Toulouse accesul observatorului în secția de votare nu a fost permis.

Secțiile de votare au fost în general echipate corespunzător. SIMPV a funcționat în condiții normale în cele mai multe dintre cazuri.

Ziua alegerilor - deschiderea secțiilor

Dintre cele 126 de secții de votare evaluate la deschidere, în 89 de secții procedura a fost evaluată de observatori ca "foarte bună", în 36 de secții ca "bună" și într-o singură secție a fost evaluată negativ. Birourile electorale ale secțiilor de votare au funcționat cu cvorumul legal. Lipsa materialelor electorale a fost semnalată în 5% din secțiile observate. În general, accesul observatorilor în secțiile de votare a fost asigurat.

Votarea

Votarea a decurs în general organizat, însă incidentele raportate la nivel local de observatori au fost mai numeroase decât la primul tur de scrutin.

Observatorii au evaluat pozitiv marea majoritate a secțiilor de votare observate (958), iar 24 de secții au fost evaluate negativ. Situația și atmosfera generală din timpul votării au fost descrise de observatori ca *bune* în 198 de secții observate și ca *foarte bune* în 757 de secții, în timp ce doar în șapte secții observatorii au notat o situație *proastă* sau *foarte proastă*.

În ce privește accesul observatorilor la secțiile de votare, au fost semnalate mai multe probleme decât la primul tur de scrutin, inclusiv privind presiuni și amenințări adresate observatorilor. La secția 77 din Lehliu Gară, județul Călărași, observatorii, care au constatat pe parcursul zilei că mai multe persoane neautorizate au staționat în jurul secției de votare, au fost supuși presiunilor și chiar direct amenințați de către primar și de către alte persoane prezente în secție. A fost solicitat sprijinul Poliției de mai multe ori. Un caz în care observatorul FiecareVot a fost amenințat a fost raportat și din localitatea Valul lui Traian, județul Constanța. În ambele cazuri, atât la Lehliu Gară cât și la Valul lui Traian, observatorii au fost nevoiți să părăsească secțiile de votare, deoarece siguranța lor a fost pusă în pericol.

În județul Teleorman, observatorii au notat câteva cazuri în care urna mobilă a fost solicitată de un număr foarte mare de alegători la secții care nu aveau arondate spitale, penitenciare sau cămine de bătrâni și au semnalat indicii privind abuzul de proceduri legate de solicitarea urnei mobile. La secțiile de votare 121-123 din localitatea Buzescu (Teleorman), observatorii au sesizat că cele 120 de cereri depuse pentru urna mobilă în cele trei secții din Buzescu erau în mod evident similare – depuse în format tip împreună cu adeverințe medicale emise de același medic, cu mențiunea *netransportabil*. La secția de votare nr. 181 din Bîscoveni a existat o situație asemănătoare în urma căreia a fost sesizată Poliția; în două cazuri, persoanele de pe lista cererilor pentru urna mobilă s-au prezentat la sediul secției pentru a vota și nu aveau cunoștință despre depunerea unor astfel de cereri în numele lor. La secția 145 din Ciolănești au fost de asemenea depuse numeroase cereri pentru urna mobilă. Există indicii privind o situație similară și la secția din Slobozia-Mândra, Teleorman.

În 34 de cazuri observatorii au semnalat agitație sau tensiune în apropierea secțiilor de votare, cele mai multe cazuri fiind rapoarte în Gorj, Teleorman și în București. De asemenea, au fost identificate 16 cazuri de atmosferă tensionată sau acțiuni de intimidare a membrilor BESV în secții. În 143 de cazuri a fost remarcată aglomerație în secții.

În 57 de secții observatorii au notat probleme cu sigiliile urnelor. Sesizări primite din mai multe secții de votare au identificat o lipsă de unitate cu privire la calitatea materialelor electorale folosite în secțiile de votare. Cele mai frecvente au fost legate de utilizarea urnelor de votare transparente, care nu asigură în mod corespunzător secretul votului. De asemenea, în străinătate au fost folosite diverse tipuri de urne, precum și de sigilii aferente care nu respectă standardele impuse de Autoritatea Electorală Permanentă și care pot reprezenta o vulnerabilitate pentru securitatea materialelor electorale și a procesului de vot.

SIMPV a funcționat întotdeauna în condiții normale în 934 dintre secțiile vizitate. În 47 dintre secții, observatorii au notat că sistemul a funcționat de cele mai multe ori, iar în trei cazuri au fost remarcate probleme de funcționalitate. Alegătorii au fost verificați în SIMPV conform procedurilor.

Procedurile au fost respectate în majoritatea secțiilor și au fost înțelese de membrii BESV și de alegători, dar au existat și patru cazuri în care observatorii au raportat că membrii BESV nu înțelegeau suficient de bine procedurile.

În ce privește spațiile alocate secțiilor de votare, un număr de 72 de secții din 1013 au fost considerate ca fiind neadecvate pentru desfășurarea votării. O treime din secții nu au fost accesibile pentru alegătorii cu dizabilități.

La unele secții de votare a existat un element de confuzie datorat transmiterii unor liste cu datele unor cetățeni care au obținut sau au pierdut dreptul de vot între cele două tururi de scrutin, având în vedere că datele fuseseră încărcate în SIMPV până în data de 19 noiembrie, iar aceste informații nu se regăseau în sistem. Listele respective au fost transmise eronat secțiilor de votare deși erau destinate Birourilor Electorale Județene, Birourilor Electorale

ale Sectoarelor Municipiului București și Biroului Electoral pentru Secțiile de Votare din Străinătate și nu birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Numărarea voturilor și consemnarea rezultatelor în procesele verbale

Observatorii au transmis până în dimineața zilei de luni evaluarea procedurii de numărare a voturilor pentru 171 de secții de votare, dintre care 162 au fost evaluate pozitiv.

Nu au fost semnalate nereguli majore de natură să afecteze corectitudinea rezultatelor, însă au fost identificate 16 cazuri în care președinții BESV au avut dificultăți în completarea proceselor verbale. În 20 de cazuri procesele verbale nu au fost afișate la loc vizibil.

Observatorii au notat o bună sau foarte bună cunoaștere a procedurilor de către membrii BESV 153 dintre secțiile observate, cunoaștere de nivel mediu în 16 secții și slabă sau foarte slabă în două secții. În 16 secții ordinea etapelor numărării voturilor nu a fost respectată.

Votul prin corespondență

Comparativ cu primul tur de scrutin, numărarea voturilor prin corespondență la cele trei secții organizate în acest scop în București s-a desfășurat mai ordonat și într-un timp considerabil mai scurt.

Numărul mare de voturi nule înregistrat la secțiile de votare prin corespondență impune o analiză a acestora în vederea clarificării criteriilor validității voturilor, simplificării procedurii de votare prin corespondență și organizării unui program eficient de informare a alegătorilor înaintea alegerilor viitoare. În principal, formularea 'desigilat' din art 15 (3) din Legea 288/2015 este vagă și poate fi interpretată în moduri diferite. Biroul Electoral Central, care ar fi putut emite o interpretare unitară, a direcționat cererea FiecareVot către BESVS 48. Conform răspunsului primit de la Biroul Electoral 48, decizia este resortul biroului electoral al votului prin corespondență. Observatorii au notat faptul că la primul tur la cele trei birouri electorale pentru votul prin corespondență deschise în țară au existat diferențe semnificative la numărul de plicuri exterioare anulate (aproximativ 500 la două dintre birouri și 800 la al treilea, raportat la un număr total similar), ceea ce ridică un semn de întrebare privind o posibilă interpretare diferită a termenului "desigilat": plicurile exterioare fără sigiliu, plicurile exterioare cu sigiliu deteriorat, plicurile exterioare deschise sau altele.

De asemenea, există neclarități legate de gestionarea voturilor prin corespondență pentru turul al doilea sosite înaintea finalizării primului tur al alegerilor. Legea nu prevede toți pașii care trebuie urmați, astfel că procedurile de gestionare a acestor materiale sunt vagi și necesită interpretări ad hoc.

Gestionarea materialelor la nivelul secțiilor ar putea fi simplificată, în special având în vedere numărul mare de voturi prin corespondență alocat fiecăreia dintre cele trei secții și procedura anevoioasă a scanării fiecărui plic cu tableta SIMPV. De asemenea, pentru alegerile viitoare, autoritățile ar putea lua în considerare consolidarea capacității instituționale prin sporirea personalului implicat în procesarea votului prin corespondență la

nivelul Autorității Electorale Permanente (inclusiv prin crearea unui departament specializat) și la nivelul Poștei Române.

În discuțiile cu reprezentanții Poștei Române, observatorilor FiecareVot le-a fost semnalat faptul că formatul actual al plicului necesită împachetarea manuală a materialelor. În condițiile în care este probabil ca numărul de cereri să continue să crească la alegerile viitoare, considerăm că ar trebui luată în considerare modificarea dimensiunii plicurilor, astfel încât să poată fi împachetate automat. În ce privește transmiterea materialelor electorale către alegători, observatorilor FiecareVot le-au fost semnalate cazuri în care procesul a fost îngreunat inclusiv de serviciile defectuoase ale unor instituții poștale din alte țări; de exemplu, unii dintre alegătorii români din Marea Britanie nu au ridicat plicurile de la oficiile poștale fiindcă nu au fost informați despre sosirea acestora în timp util.

Mai multe informații puteți găsi pe www.votcorect.ro și www.fiecarevot.ro/comunicate.

FiecareVot este o inițiativă civică pentru observarea alegerilor și referendumurilor. Scopul activității observatorilor este acela de a identifica și semnala autorităților și publicului neregulile survenite în procesul electoral. Organizațiile care fac parte din campanie sunt: Geeks for Democracy, Expert Forum, Observatorul Electoral, Civica, Centrul pentru Studiul Democrației, Centrul pentru Resurse Civice, Asociația Pro Democrația Club Craiova, GHEPart. Code for Romania pune la dispoziția observatorilor aplicația mobilă pentru raportare în ziua scrutinului și centralizează în timp real toate informațiile transmise. Rezistenta TV oferă asistență tehnică și transmisia trainingurilor. Techsoup și Declic sunt parteneri civici.

FiecareVot se bazează în primul rând pe efortul voluntar și neremunerat al cetățenilor neafiliați politic, cu spirit civic. În cifre, în 2016, la parlamentare am acreditat 1200 de observatori, la referendumul pentru familie din 2018 peste 850 de observatori, iar la europarlamentarele din 2019 am trimis în secții 1300 de observatori, care au acoperit peste 3000 de secții din cele peste 19.000 organizate în țară și în străinătate.

Grafice

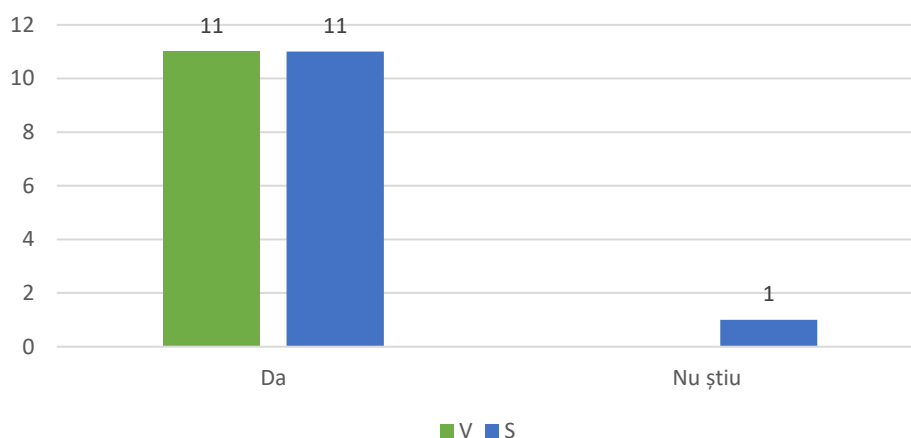
V= vineri, S=sâmbătă ; 1= nota cea mai mică; 5 = nota cea mai mare

Diferențele privitoare la totalul de răspunsuri aferente fiecărei întrebări pot fi cauzate de faptul că observatorii au omis să completeze anumite răspunsuri. Datele vor fi actualizate ulterior.

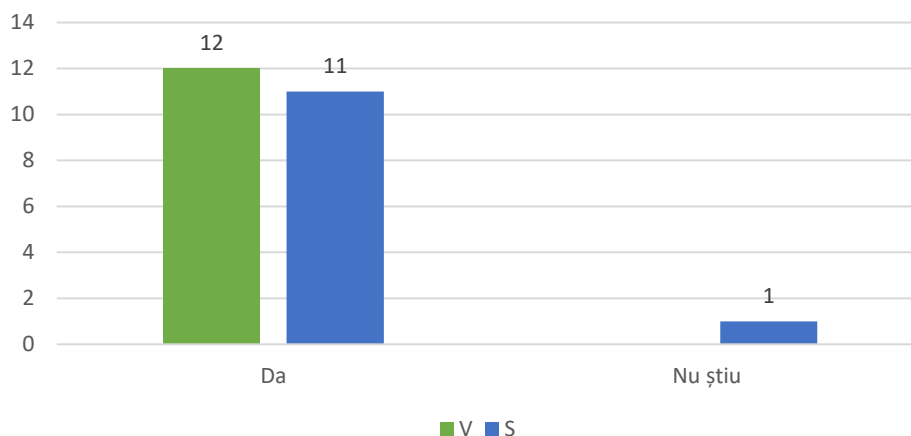
Votul în avans

DESCHIDEREA SECȚIILOR

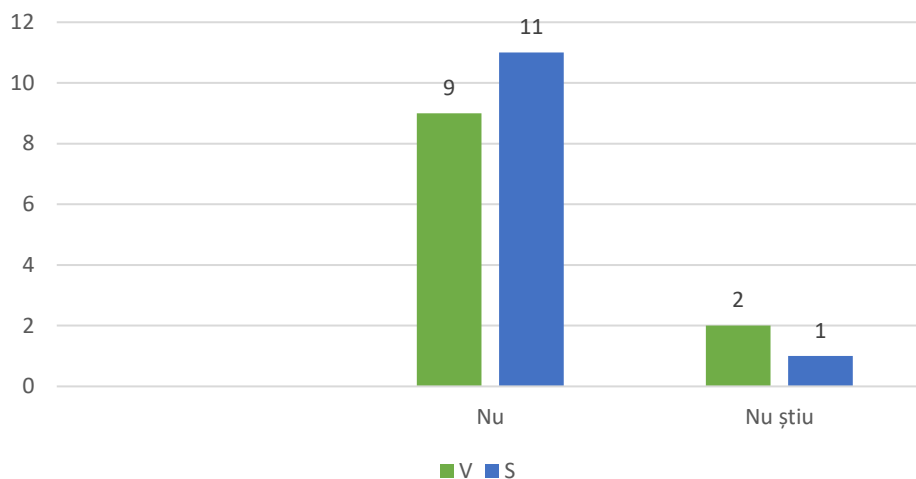
**Secția de votare a fost deschisă la ora stabilită de lege
(12:00 pentru vineri, 07:00 pentru sâmbătă și duminică)**

BESV are numărul minim de membri prezenți cerut de lege (5 în țară, 3 în străinătate)

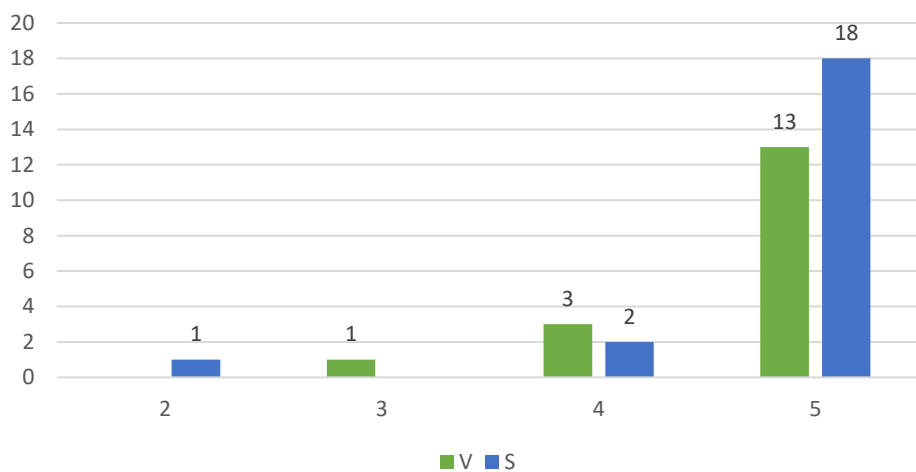

Ați observat lipsa materialelor electorale

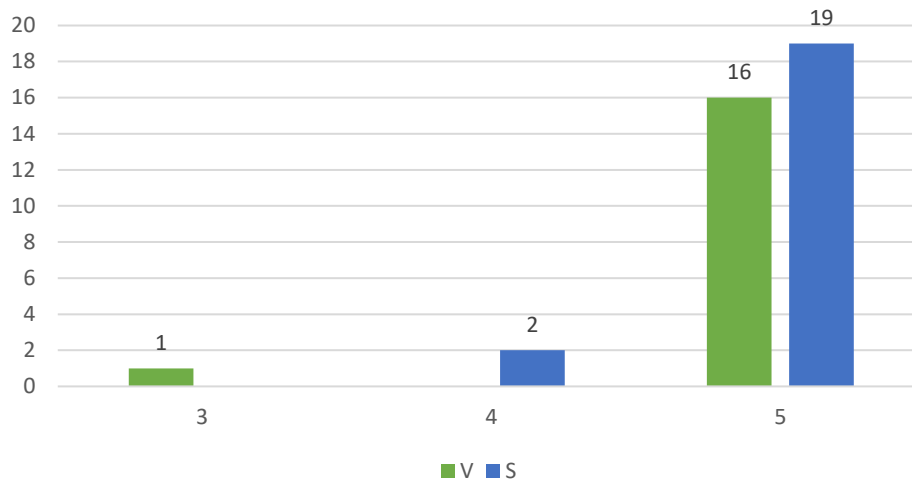
ZIUA VOTULUI, VINERI ȘI SÂMBĂȚĂ

Respectarea procedurilor

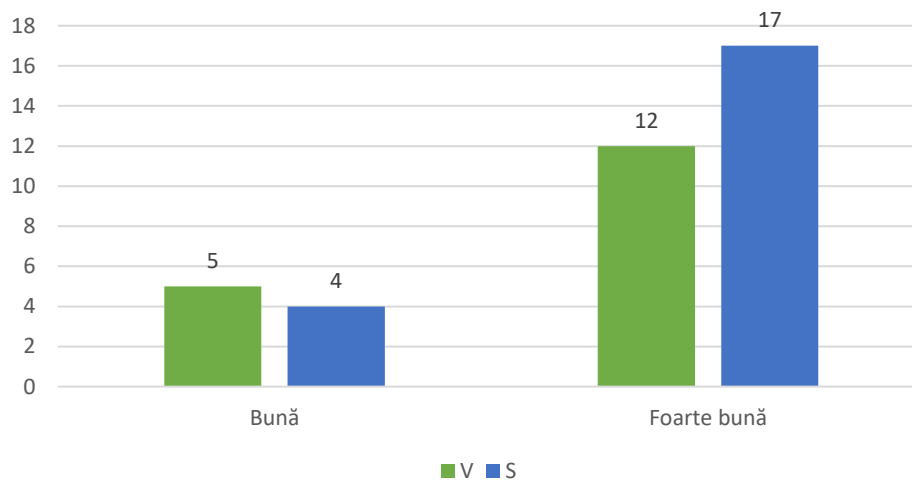

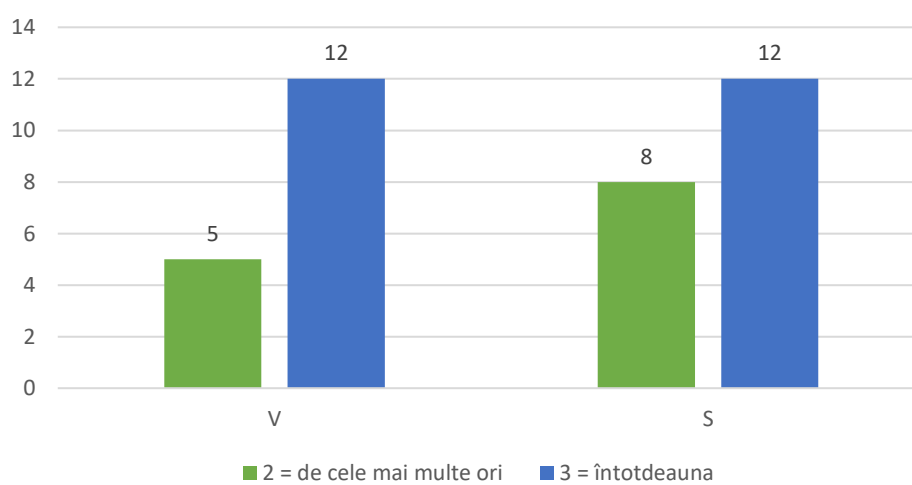
Situația și atmosfera generală

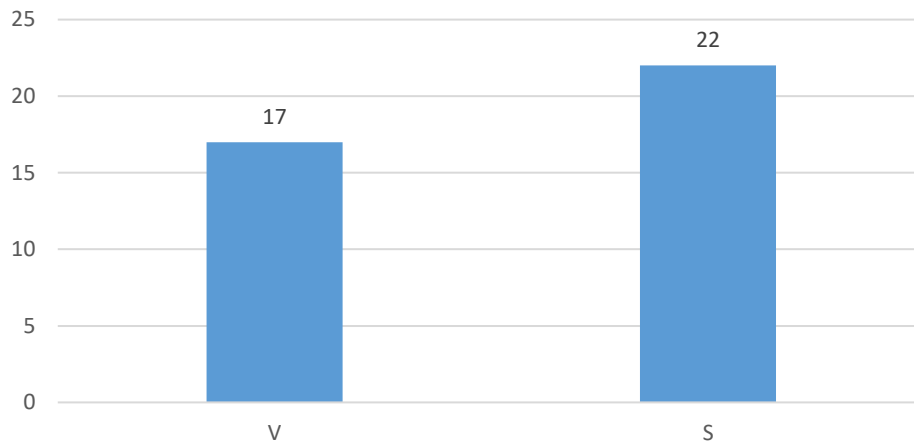
Evaluarea secției de votare

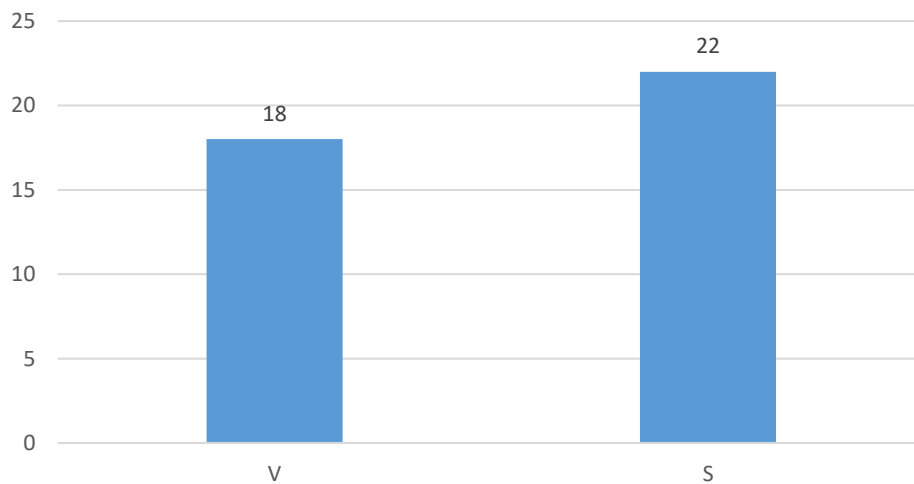
SIMPV a funcționat în condiții normale

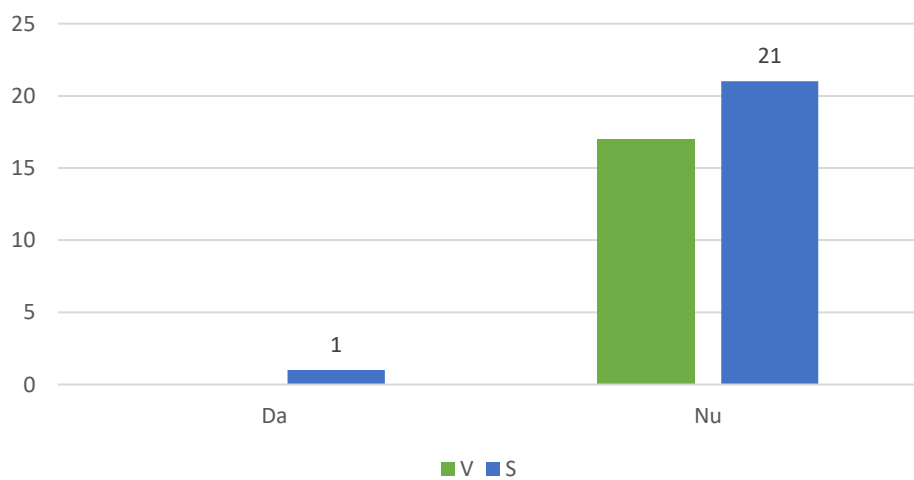
BESV are numărul minim de membri prezenți cerut de lege (5 în țară, 3 în străinătate)

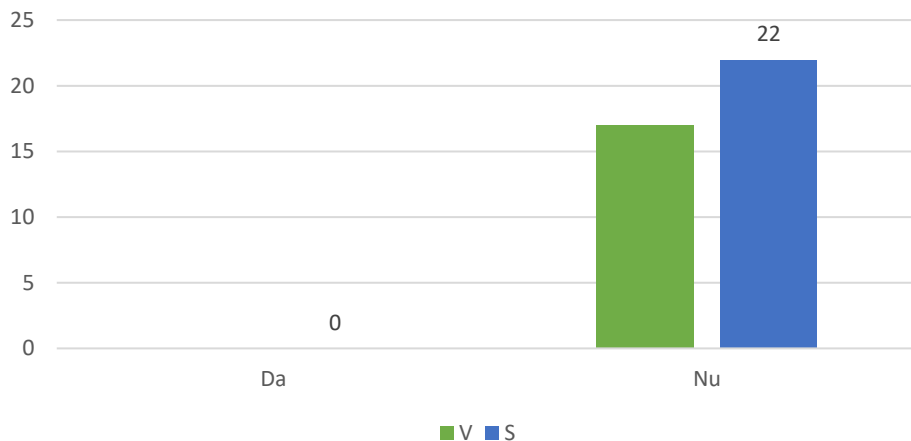
Localul secției de votare este adecvat

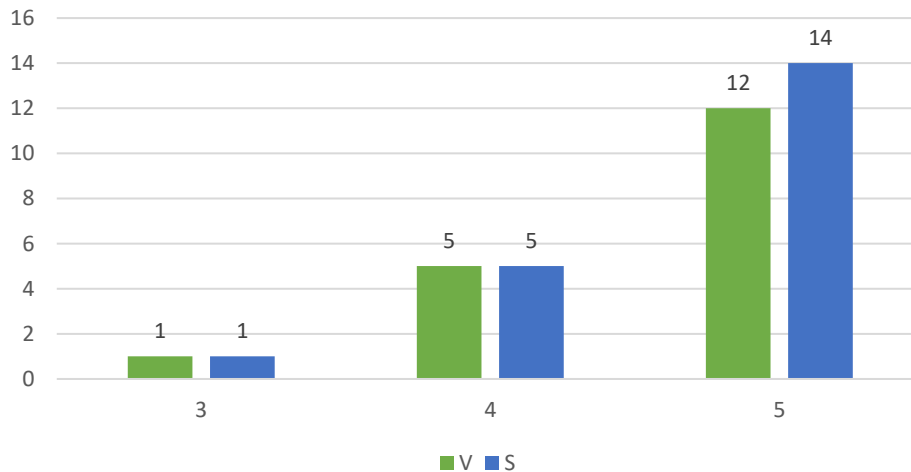
Aglomerare

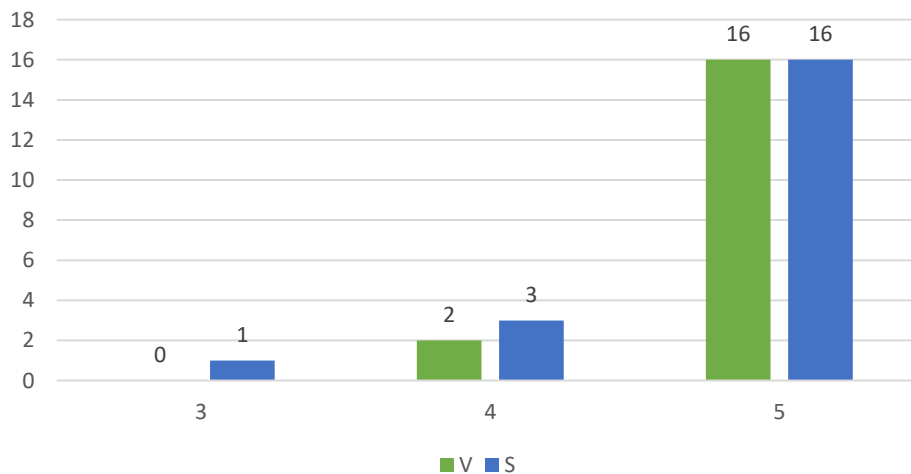
Atmosferă tensionată sau acțiuni de intimidare a alegătorilor sau membrilor BESV

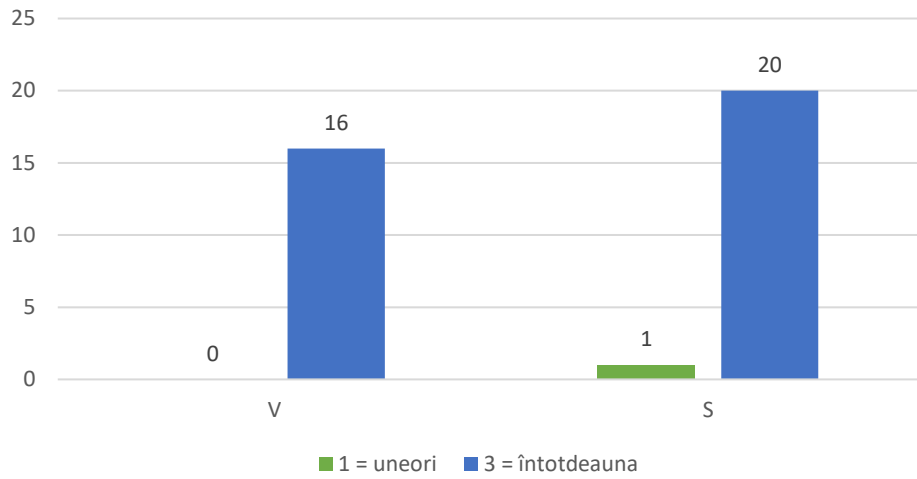
Cât de bine înțeleg alegătorii procedura de votare

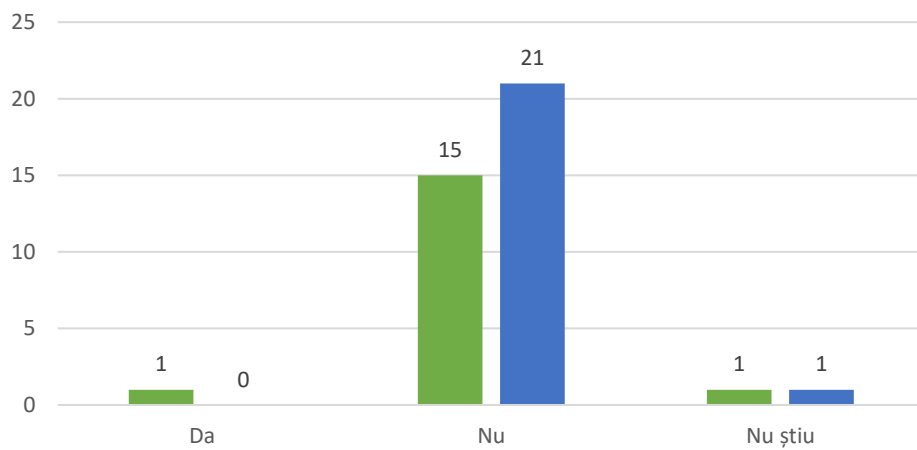
Cât de bine înțeleg membrii BESV procedura de votare

Secretul votului a fost respectat

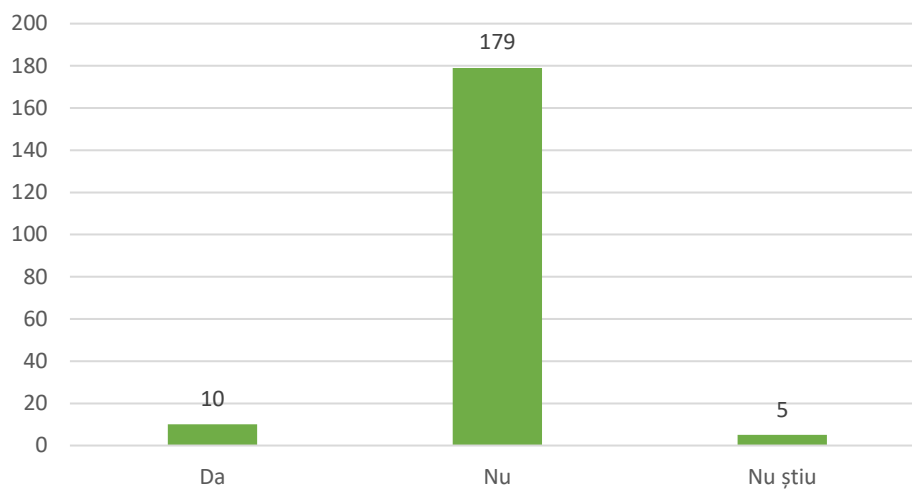
Observatori îndepărtați din secția de votare în timpul votării

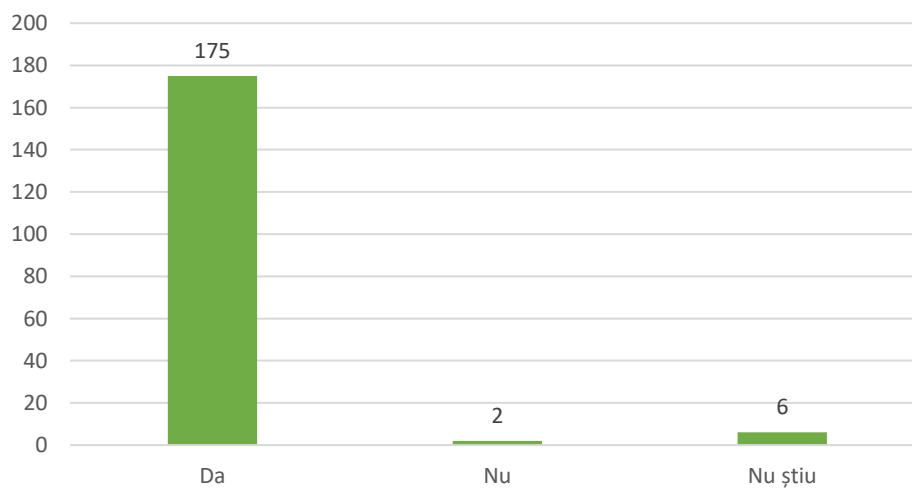
DUMINICA ALEGERILOR

DESCHIDEREA SECȚIILOR

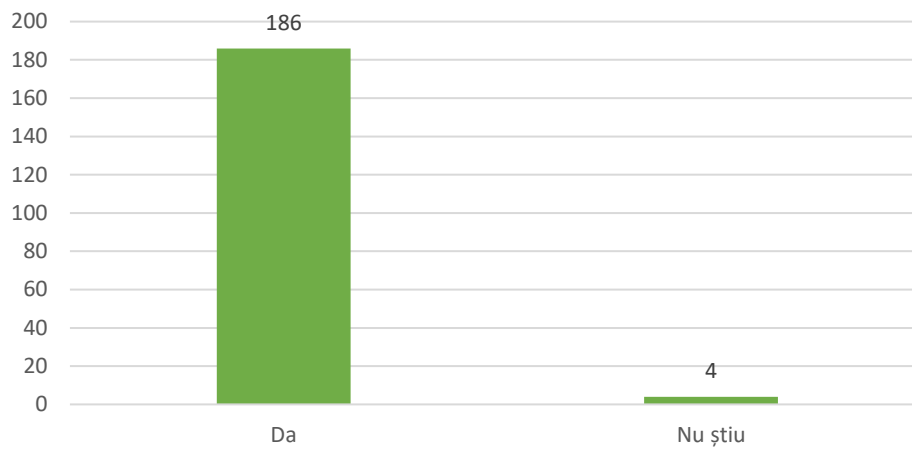
Ați observat lipsa materialelor electorale

Secția de votare a fost deschisă la ora stabilită de lege

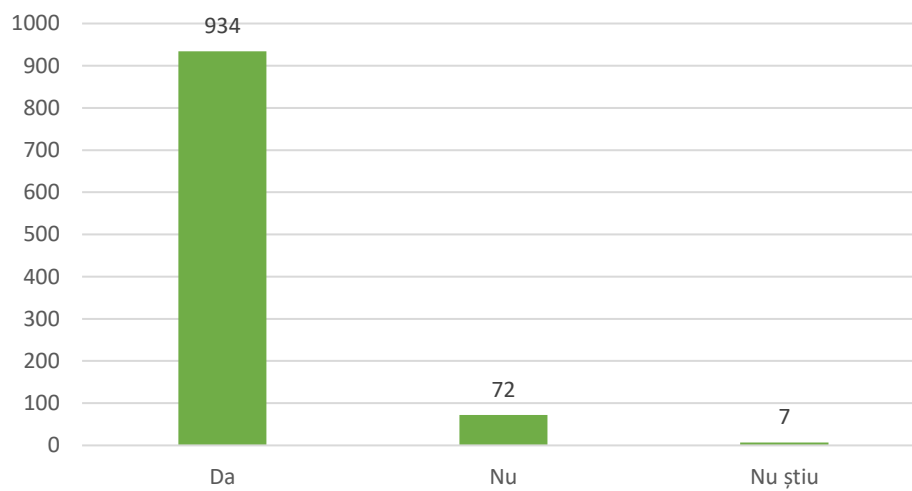

BESV are numărul minim de membri prezenți cerut de lege

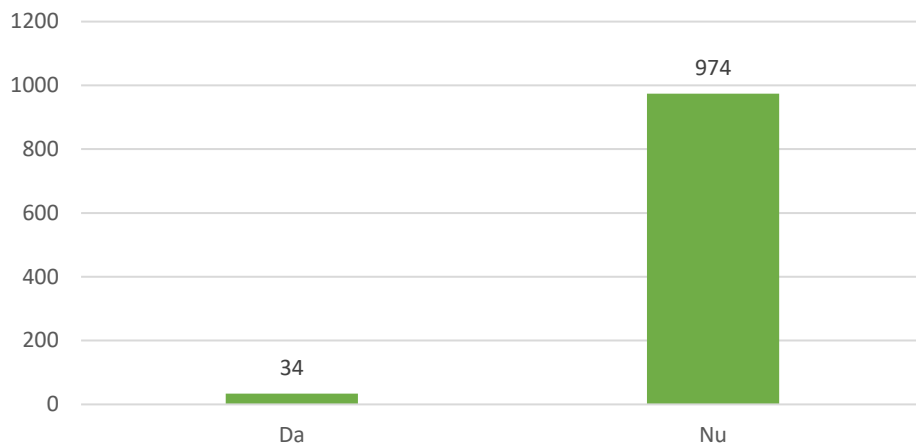

ZIUA VOTULUI

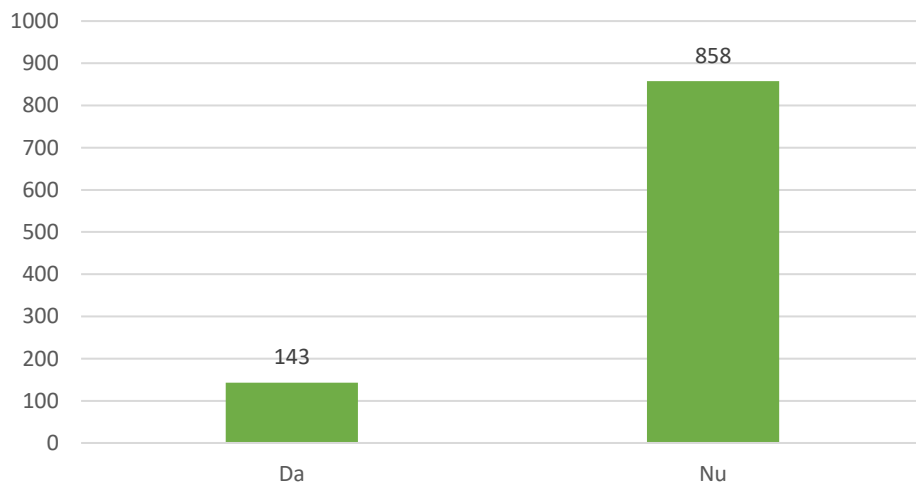
Localul secției de votare este adecvat

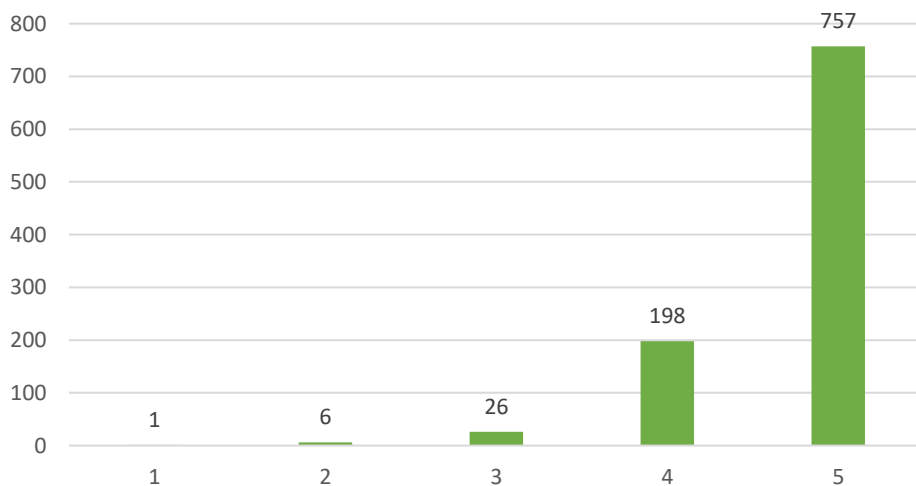
Ați observat tensiune sau agitație în apropierea secției de votare

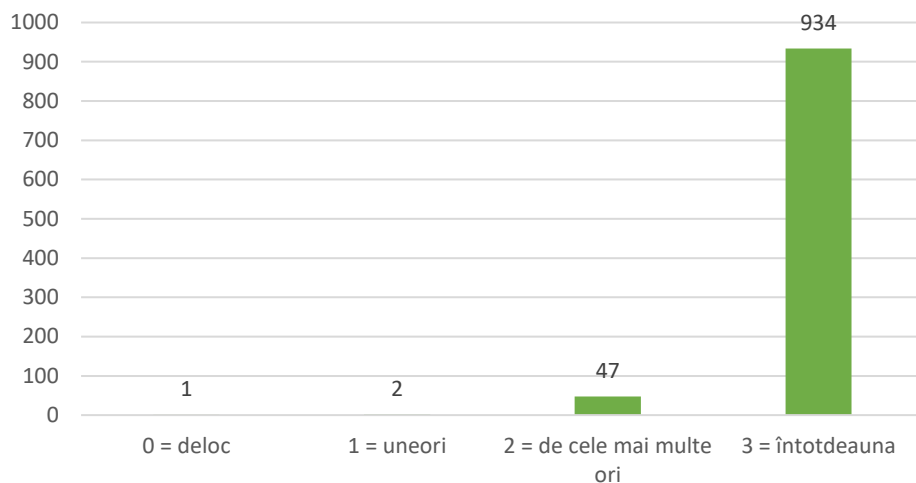
Aglomerare

Situația și atmosfera generală

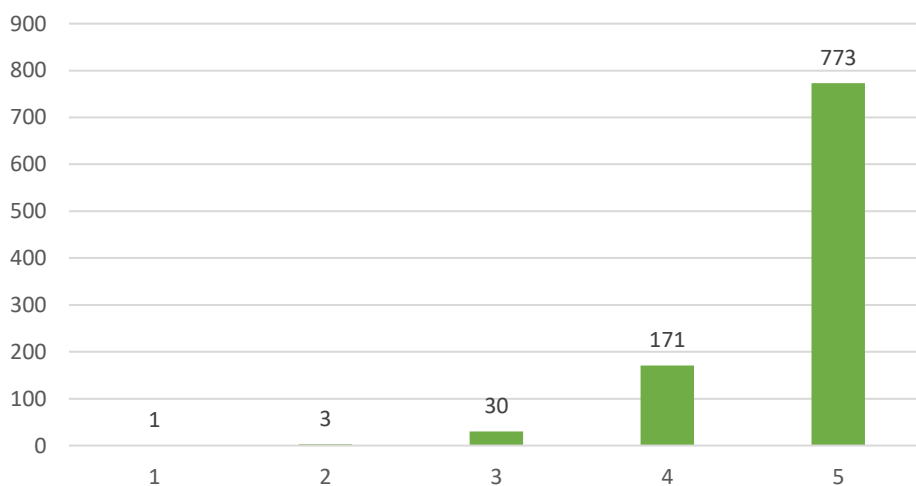
SIMPV a funcționat în condiții normale

Alegătorii au fost verificați în SIMPV conform procedurilor

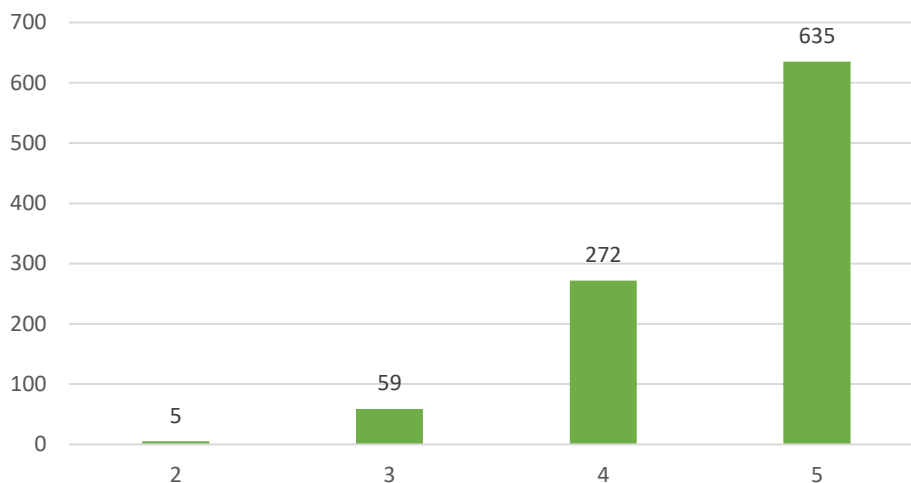

Cât de bine înțeleg membrii BESV procedura de votare

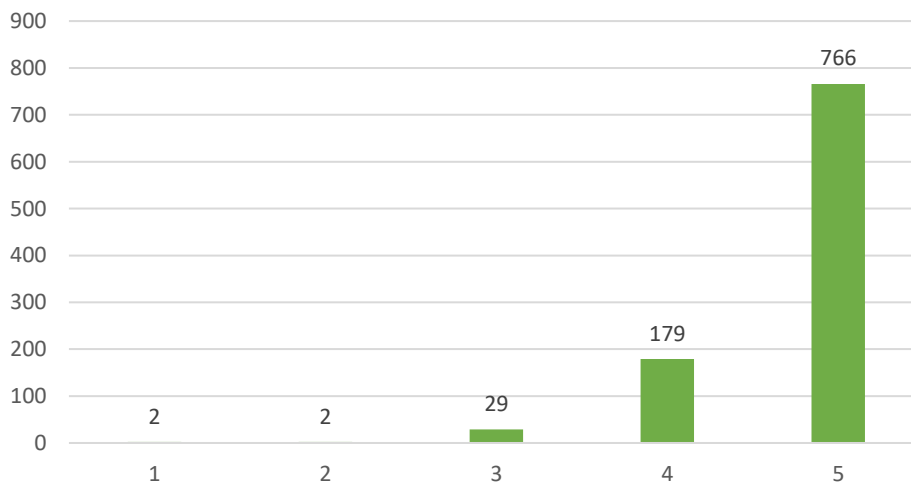

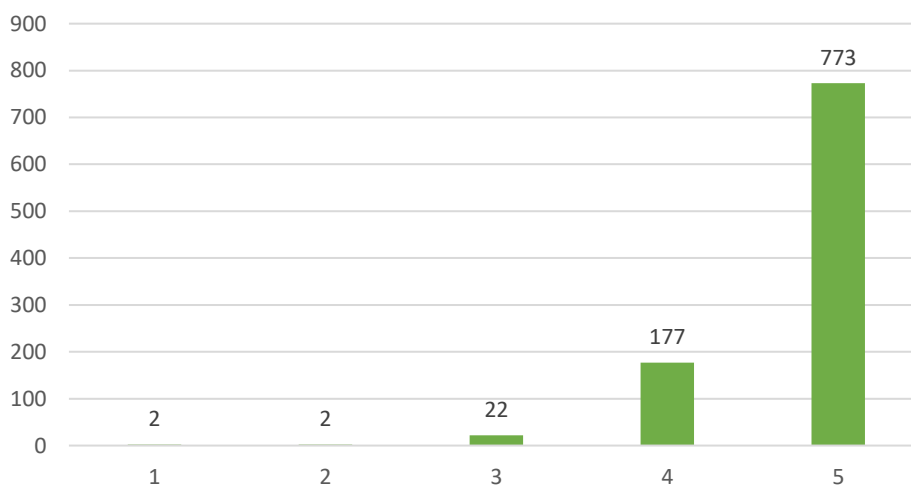
Cât de bine înțeleg alegătorii procedura de votare

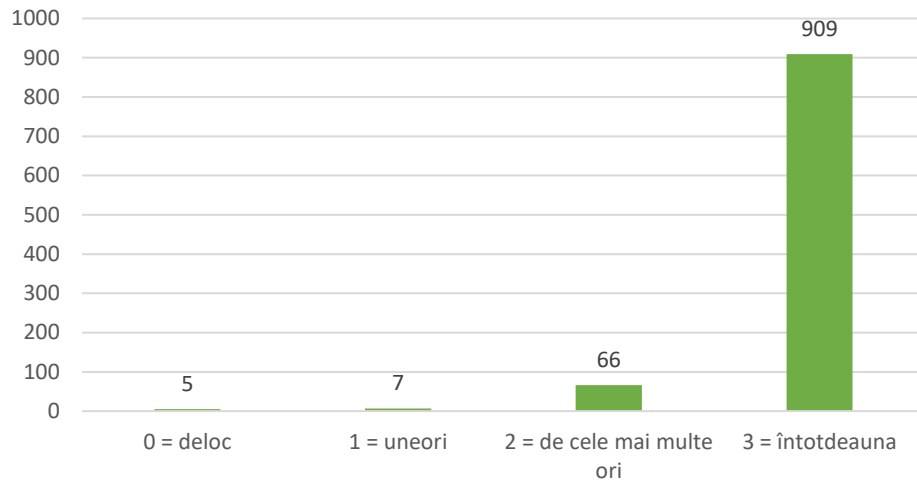
Respectarea procedurilor

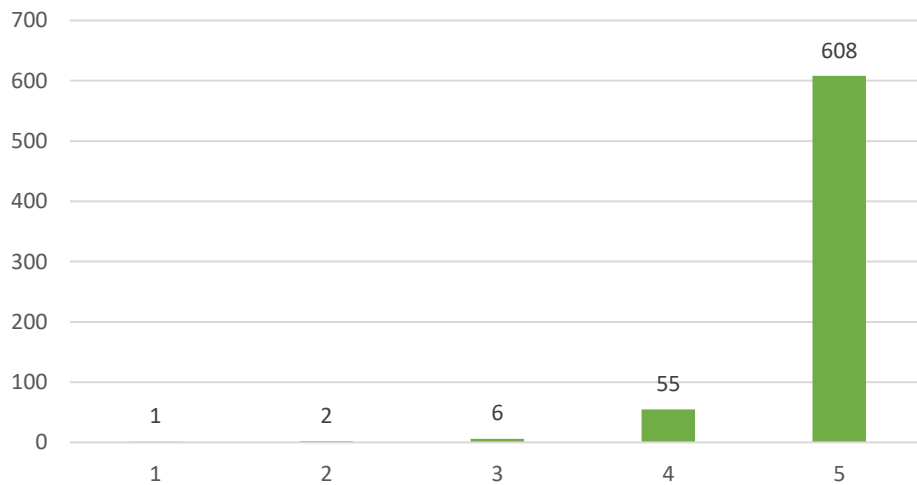
Activitatea BESV

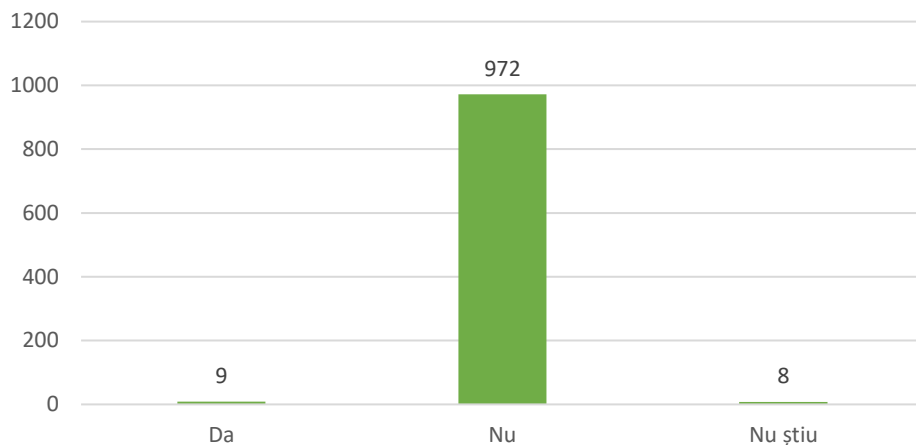
Secretul votului a fost respectat

Transparența procesului

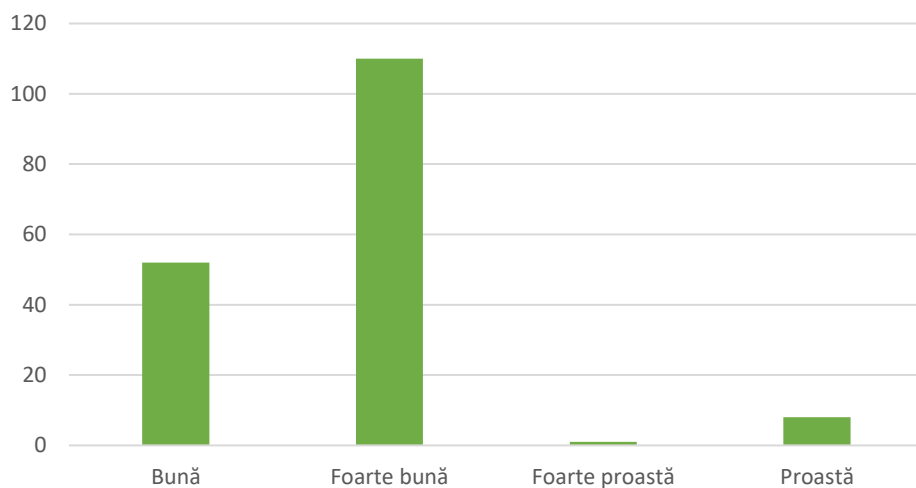

Observatori îndepărtați din secția de votare în timpul votării

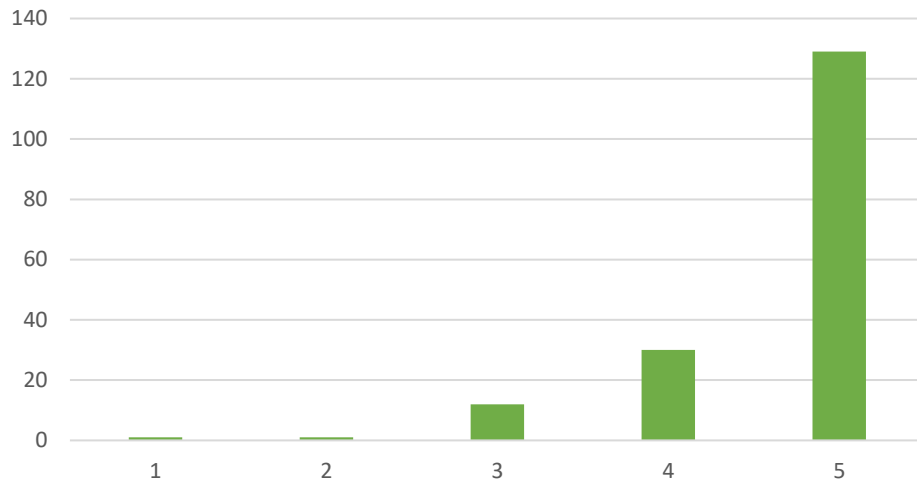

ÎNCHIDEREA SECȚIEI

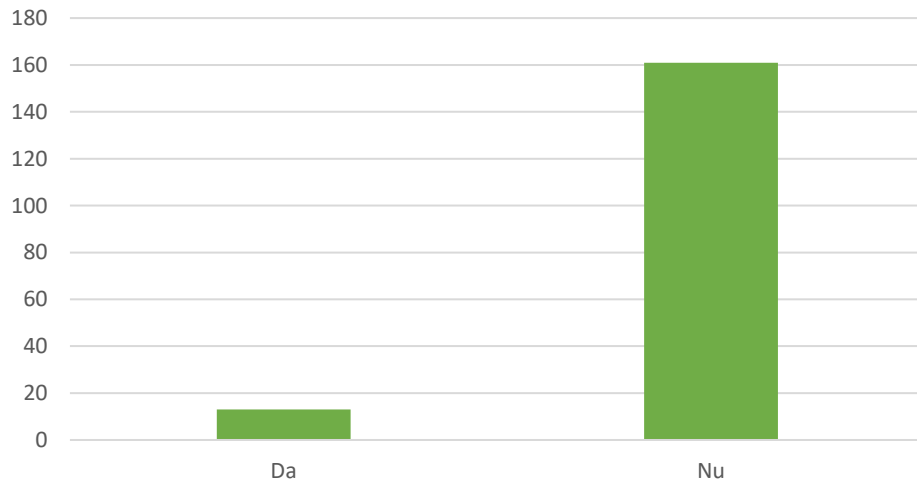
Evaluarea procedurii de numărare a voturilor

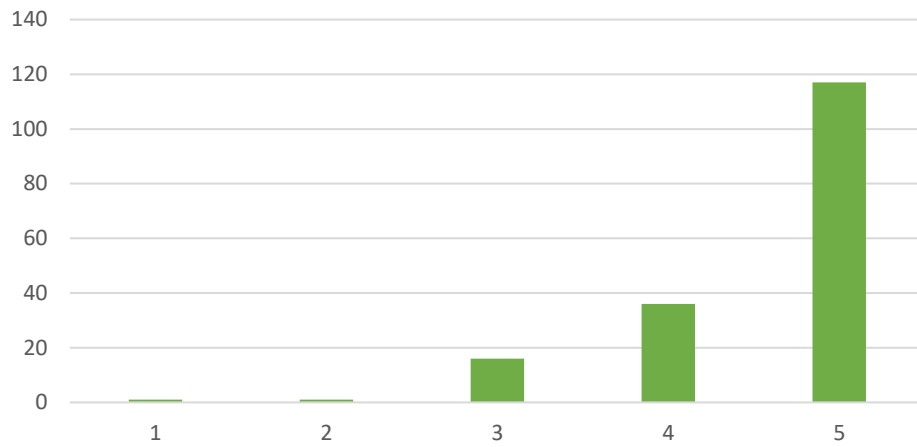
Situația și atmosfera generală

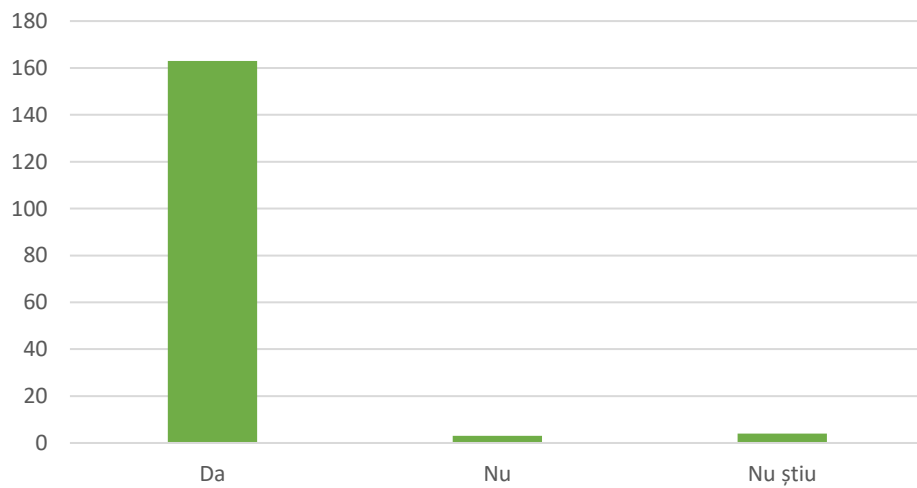
Atmosferă tensionată

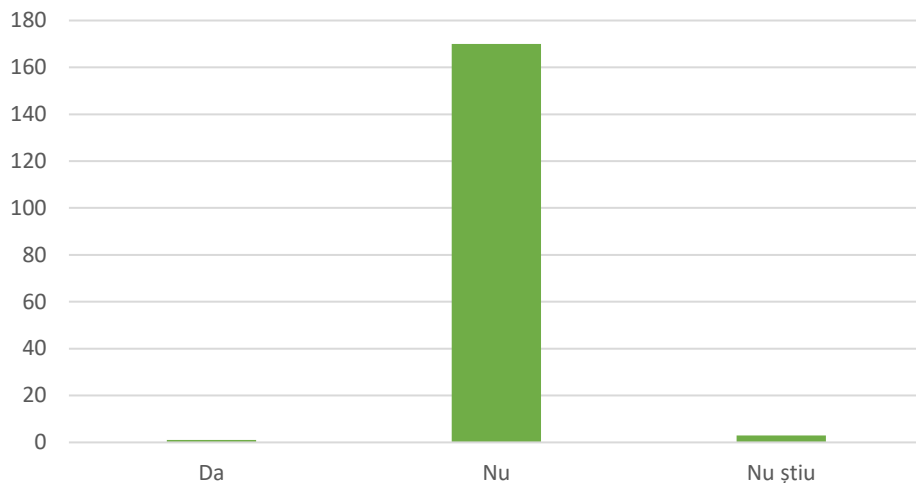
**Cât de bine înțeleg membrii BESV procedura de
numărare a voturilor**

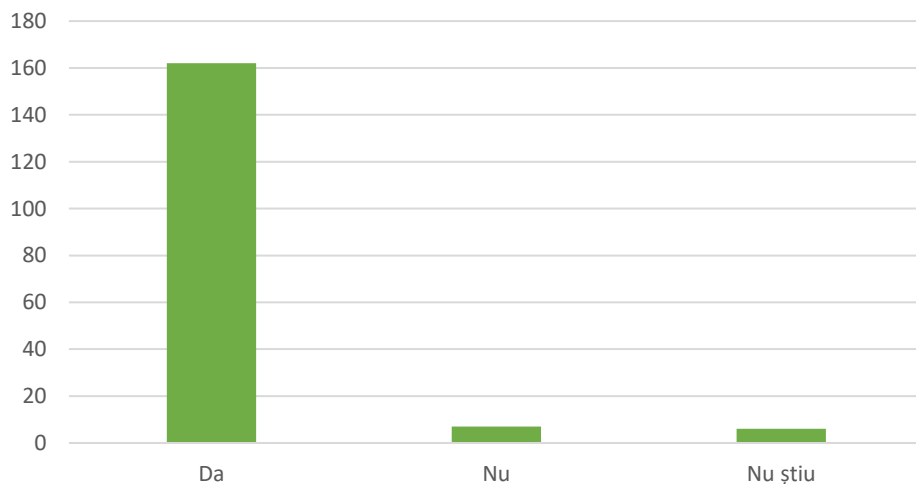
Cheile de verificare s-au închis

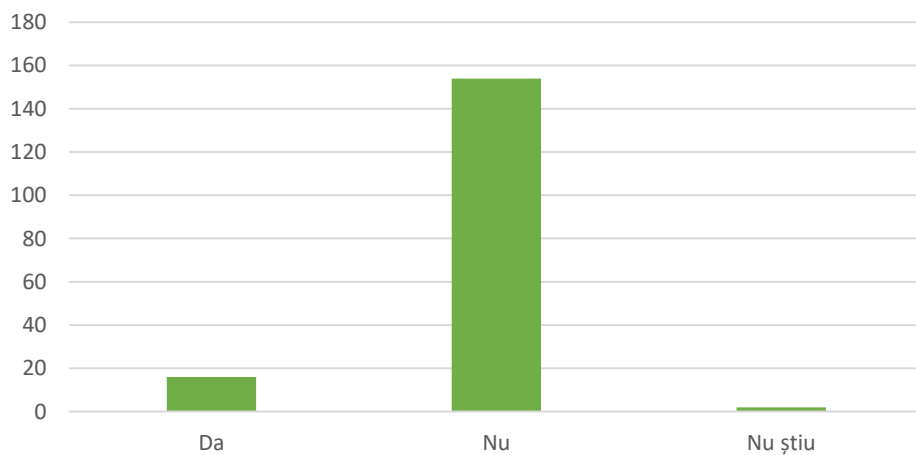
Indicii privind falsificarea rezultatelor

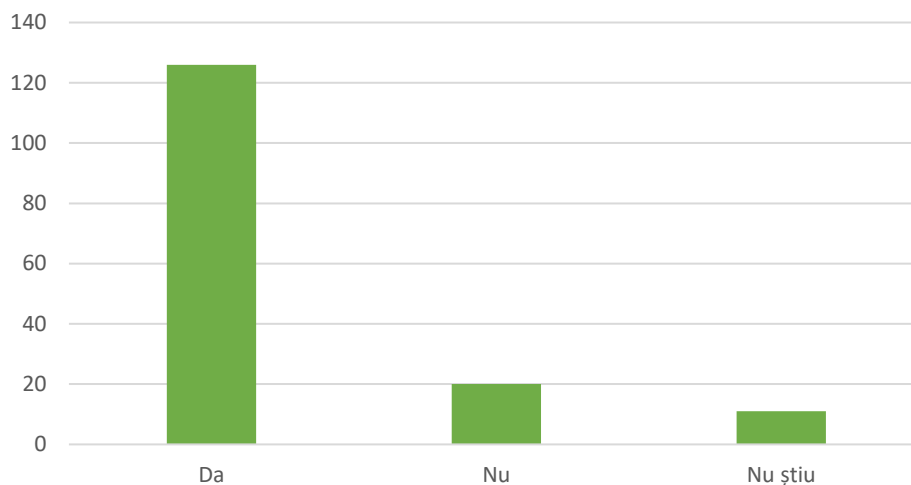
Înregistrarea audio-video a decurs neîntrerupt

Președintele BESV a avut dificultăți în completarea procesului verbal

O copie a PV a fost afișată în secția de votare

Ordinea etapelor numărării voturilor a fost strict respectată

